

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2016-11-11

S2016/07087/SF

Socialdepartementet

Socialförsäkringsenheten

Förslag om ändrad beräkning av livränta vid arbetsskada

Förord

Denna promemoria har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från Socialdepartementet. I Försäkringskassans Anti-krångelkatalog för 2015 (dnr 015962-2015) föreslogs en förändrad beräkning av livränteunderlaget vid arbetskada, där myndigheten förordade en schablonberäkning av livränteunderlag. Efter beredning med Försäkringskassan presenteras i denna promemoria en reviderad version av det förslag som lämnades av Försäkringskassan 2015.

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 41 kap. 12 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

41 kap. 12 §¹

När livränteunderlaget beräknas gäller följande avvikelser från bestämmelserna i 25 och 26 kap.:

1. Andra skattepliktiga förmåner än pengar ska beaktas och ska värderas på det sätt som är föreskrivet för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. 35 §.

2. Med inkomst av anställning likställs kostnadsersättning som inte enligt 10 kap. 3 § 9 eller 10 skatteförfarandelagen (2011:1244) undantas vid beräkning av skatteavdrag.

3. Semesterlön och semesterersättning ska räknas med utan den begränsning som anges i 25 kap. 17 §.

3. Semesterlön och semesterersättning ska ingå i beräkningen med ett schablonbelopp som utgörs av talet 0,0167 multiplicerat med den försäkrades årslön av anställning.

4. Inkomst av sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 § ska medräknas.

Vid beräkning av livränteunderlaget får även beaktas ett löneavtal som har träffats efter den tidpunkt från vilken livränta första gången ska lämnas om avtalet omfattar denna tidpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

¹ Senaste lydelse 2011:1434.

Förslag om ändrad beräkning av livränta vid arbetsskada

Bakgrund

Försäkrade som råkar ut för en arbetsskada kan få livränta som kompensation för nedsatt inkomstförmåga. När Försäkringskassan beräknar livräntan ska semesterlön eller semesterersättning ingå i livränteunderlaget och i förekommande fall även inkomsten efter skadan. Enligt tidigare rättspraxis schablonberäknades tillägget för semesterlön och semesterersättning genom att månadslönen multiplicerades med faktorn 12,2 (FÖD-dom 2066-1992, refererad FÖD 1994:3). Livränteunderlaget fastställdes alltså genom att multiplicera månadslönen med den fasta schablonen 12,2. Enligt nuvarande rättspraxis ska tillägget för semesterlönen eller semesterersättningen beräknas enligt det avtal som gäller mellan den försäkrade och dennes arbetsgivare vid den tidpunkt när livränteunderlaget ska fastställas (HFD 2013 ref. 58). Om det inte finns något sådant avtal ska beräkningen i stället göras enligt semesterlagen (1977:480). Försäkringskassan hämtar i första hand uppgifter från arbetsgivaren om den försäkrade omfattas av något sådant avtal. Arbetsgivaren kan också tala om hur stor den faktiska semesterersättningen eller semesterlönen är, oavsett om den försäkrade omfattas av ett avtal eller inte. Om arbetsgivaren inte längre finns kvar kan uppgifterna i stället hämtas från den försäkrades fackförbund eller från arbetsgivarförbundet inom det aktuella området.

Arbetsgruppens förslag: Semesterlön och semesterersättning ska ingå i beräkningen av livränteunderlaget med ett schablonbelopp som utgörs av talet 0,0167 multiplicerat med den försäkrades årslön av anställning. Ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2017.

Skälen för arbetsgruppens förslag: Ny rättspraxis för hur semesterlönen och semesterersättningen ska beräknas har medfört att det blivit svårare för de försäkrade att förutsäga storleken på sin livränta och att förstå hur semesterlönen eller semesterersättningen har beräknats. Med dagens regelverk tar det längre tid för Försäkringskassan att utreda inkomstuppgifterna när myndigheten också behöver uppgifter om semesterlön och semesterersättning. Inkomstförfrågningar till arbetsgivare har skapat en ökad arbetsbörda för dessa och det tar i en del fall också längre tid för Försäkringskassan att få svar. Detta leder i sin tur till att ett antal försäkrade får vänta längre på beslut om och utbetalning av livränta. Försäkringskassan har också konstaterat att det hos en del arbetsgivare saknas kunskaper om hur semesterlön eller semesterersättning räknas ut, främst med anledning av att den betalas ut automatiskt. Det finns därför en viss osäkerhet i de uppgifter

Försäkringskassan får, vilket i sin tur försämrar rättssäkerheten för de försäkrade. Därför föreslås att en schablonberäkning av livränteunderlaget införs. Eftersom livränteunderlaget fastställs på basis av *årslön* ska denna multipliceras med talet 0,0167, vilket de facto motsvarar samma ersättning som den tidigare schablonen 12,2 som multiplicerades med den försäkrades *månadslön*. Den föreslagna schablonberäkningen innebär således att tillägget för semesterlön och semesterersättning i beräkningen av livränteunderlaget uppgår till 1,67 procent av årsinkomsten av anställning.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Några övergångsbestämmelser har inte bedömts vara nödvändiga.

Tidigare regelverk och potentiella effekter av schablonberäkning

Det har visat sig svårt att uppskatta den ekonomiska konsekvensen för de försäkrade vid ändrad beräkning av semesterlön och semesterersättning. Det finns olika avtal och bestämmelser om hur beräkningen ska göras, men samtidigt finns ingen tillgänglig statistik som stöd för att kunna avgöra hur många tilltänkta livräntetagare som omfattas av de olika avtalen eller bestämmelserna. Försäkringskassan har i några ärenden gjort beräkningar av semesterersättning utifrån olika avtal och jämfört dem med schablonberäkningar där månadslönen har multiplicerats med faktorn 12,2 som utgjorde tidigare rättspraxis. Det visade sig att utfallet varierade. En del försäkrade fick en lägre semesterersättning vid schablonberäkning, en del försäkrade fick en högre semesterersättning vid schablonberäkning och för en del försäkrade blev det samma utfall oavsett vilken metod som användes. För de försäkrade bedöms effekterna av en schablonberäkning vara marginella.

För att belysa potentiella konsekvenser för de försäkrade har Försäkringskassan jämfört det beräknade livränteunderlaget med nuvarande regelverk med det beräknade livränteunderlaget enligt den föreslagna schablonberäkningen. Urvalet bestod av 50 slumpvist utvalda livräntor som nybeviljades under perioden januari – juli 2016. Av ärendena gällde 20 kvinnor och 30 män. Den genomsnittliga åldern var 55 år, och urvalet representerar en stor variation av olika yrken.

I underlaget från Försäkringskassan framkommer att i 25 av 50 granskade ärenden är det beräknade livränteunderlaget över inkomsttaket (7,5 prisbasbelopp: 332 250 kr) oavsett beräkningsmetod. I dessa fall påverkas därför inte livräntan av en schablonberäkning. Av de 25 ärenden där livränteunderlaget är under inkomsttaket får fyra ärenden ett oförändrat livränteunderlag med schablonberäkningen. Sex ärenden får en minskad livränta med den föreslagna schablonberäkningen. Ärendena består av en träindustriarbetare vars livränteunderlag minskar med 2 600

kr per år, ett tvättbiträde (-2 100 kr/år), en monterare (-1 200 kr/år), en isoleringsmontör (-1 000 kr/år), en behandlingsassistent (-600 kr/år), samt en lokalvårdare (-200 kr/år). I 15 ärenden ökar livränteunderlaget med en schablonberäkning. De ärenden där livränteunderlaget ökar mest utgörs av en skötare och en enklare byggnadsarbetare, där livränteunderlaget ökar med 1 600 kr/år respektive 1 700 kr/år.

Sammantaget visar Försäkringskassans granskning att livränteunderlaget inte förändras med en schablonberäkning i majoriteten av ärendena (29 av 50 ärenden). I 15 ärenden höjs livränteunderlaget, och endast sex ärenden får en lägre beräknad livränta med den föreslagna schablonberäkningen.

Konsekvenser om förslaget införs

För de försäkrade skulle förslaget leda till

- att rättssäkerheten ökar
- att det blir enklare att förstå och lättare att förutsäga livräntans storlek
- att vissa får snabbare beslut om livränta och därmed också en snabbare utbetalning av livräntan

För Försäkringskassan skulle förslaget leda till

- att det blir enklare och mer resurseffektivt att beräkna livränteunderlaget, och att handläggningen går snabbare
- att det blir enklare att förklara för de försäkrade hur livränteunderlagen är beräknade

Administrativa konsekvenser

Den nya praxisen för beräkning av semesterlön och semesterersättning har medfört att tidsåtgången för att utreda inkomstförhållanden har ökat i ett antal ärenden. Förslaget skulle minska tiden för handläggning i motsvarande antal ärenden. Det handlar enligt Försäkringskassan om en besparing motsvarande cirka två årsarbetare.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan har uppmärksammat en viss osäkerhet i de uppgifter myndigheten får om semesterlön och semesterersättning. En schablonberäkning skulle innebära en minskad risk för felberäknade livräntor och felaktiga utbetalningar.

Införandekostnader

Införandekostnaden bedöms vara mycket liten. I och med att förslaget syftar till att återgå till tidigare handläggningsrutiner behöver Försäkringskassan inte initiera några utbildningsinsatser. Dock krävs smärre skrivningsändringar i Försäkringskassans vägledningar och produktionsprocesser. Då förslaget syftar till att effektivisera handläggningsrutinerna behöver Försäkringskassan inte något resurstillskott.

Försäkringskostnader

Enligt Försäkringskassan innebär inte förslaget några nämnvärda skillnader i utfallet för försäkringskostnaden. Skillnaden mellan storleken på semesterersättning eller semesterlön enligt avtal eller vid schablonberäkning varierar och det är små belopp i förhållande till hela livränteunderlaget. Dessutom påverkar det bara en mindre del av livräntorna; de som nybeviljas och en del äldre livräntor som förlängs eller ändras.

Administrativ börda för företag med fler

Förslaget förväntas minska den administrativa bördan för företag, fackförbund och arbetsgivarförbund. Om förslaget genomförs innebär det att Försäkringskassan inte längre kommer att behöva göra förfrågningar om hur semesterlön och semesterersättning har beräknats.

Författningskommentar

41 kap.

12 §

I paragrafen finns bestämmelser om avvikelser från 25 och 26 kap. socialförsäkringsbalken vid beräkning av livränteunderlaget.

Ändringen i första stycket 3 innebär att semesterlön och semesterersättning ska ingå i beräkningen av livränteunderlaget med 1,67 procent av försäkrades årslön av anställning.